

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. N.
przeciwko Urzędowi m.st. Warszawy, Fundacji [...].
o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 czerwca 2024 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej Urzędu m.st. Warszawy
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt XIII Pa 36/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Urzędu m. st. Warszawy na rzecz M. N. kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 §
1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko Urzędowi Miasta Stołecznego Warszawy powódka M. N. wniosła o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy za pracę, w razie upływu okresu wypowiedzenia - o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Wyrokiem z 14 maja 2021 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie zasądził od pozwanego Urzędu m. st. Warszawy z siedzibą w Warszawie na rzecz powódki M. N. tytułem odszkodowania, kwotę 15.456 zł tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracy oraz oddalił powództwo w pozostałej części w zakresie przywrócenia do pracy.

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 31 stycznia 2023 r. zmienił zaskarżony przez powódkę wyrok Sądu Rejonowego i przywrócił ją do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach.

W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że w orzecznictwie podkreśla się, że sąd pracy może nie uwzględnić zgłoszonego przez pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy, jeżeli miałyby to prowadzić do powtórzenia się sytuacji, na którą zasadnie powoływał się pracodawca jako na przyczynę wypowiedzenia. Po pierwsze jednak, w niniejszej sprawie ustalono, że pracodawca nie powoływał się zasadnie na żadną przyczynę wypowiedzenia (wypowiedzenie umowy o pracę zostało uznane za bezzasadne). Po drugie, trudno z góry założyć, że przywrócenie powódki do pracy będzie skutkowało konfliktem, skoro główna osoba, z którą powódka była skonfliktowana, nie pracuje już w W., a nadto aktualna świadomość powódki, że pewne jej zachowania i sposób bycia przeszkadzają pozostałym, może paradoksalnie sprawić, że wzajemne stosunki między pracownikami W. i powódką polepszą się, na skutek eliminacji przez M.N. pewnych zachowań, które w ocenie innych pracowników były negatywne.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną i zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 § 2 k.p.:
 1. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zasądzenie odszkodowania na rzecz pracownika zamiast przywrócenia do pracy w sytuacji ustalenia, że jest ono niecelowe, dopuszczalne jest jedynie w wypadku złożenia stosownego wniosku przez pozwanego pracodawcę,
 2. przez jego niezastosowanie z powodu błędnego ustalenia, że w toku postępowania strony nie miały możliwości wypowiedzenia się co do zastosowania tego przepisu, gdy tymczasem strony mogły się wypowiedzieć w tej kwestii w postępowaniu apelacyjnym,

3. przez jego niezastosowanie z powodu błędnego ustalenia, że udowodniony konflikt z przełożonym, który nie jest już bezpośrednim przełożonym, nie jest wystarczającą przyczyną uznania przywrócenia do pracy jako niecelowego,

4. naruszenie przepisów prawa procesowego, co miało istotny wpływ na wynik sprawy:

5. art. 382 k.p.c., przez pominięcie wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji, z którego wynikało, iż powódka pozostawała w konflikcie nie tylko z bezpośrednim przełożonym, ale także z innymi pracownikami wydziału i że konflikty te negatywnie wpływały na atmosferę i były przyczyną wystąpienia przez pracowników z prośbą o przeniesienie powódki do innego wydziału, co przemawiało za niecelowością przywrócenia powódki do pracy,

6. art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477² § 1 k.p.c., przez nieuchylenie pkt IV. wyroku Sądu Rejonowego, którego rozstrzygnięcie wynikało i było ściśle związane z uchylonym punktem I. wyroku Sądu Rejonowego,

7. art. 374 k.p.c., przez niewyznaczenie rozprawy i rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w sytuacji, gdy dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy uzasadnione było wyznaczenie rozprawy i odebranie stanowisk stron co do niecelowości przywrócenia powódki do pracy,

8. art. 367 § 3 k.p.c., przez rozpoznanie niniejszej sprawy na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego, gdy tymczasem wyrok wydany w sprawie powinien zostać wydany w składzie trzech sędziów.

Skarżący wniósł o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania z W.i na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne oraz ze względu na to, że jest ona oczywiście uzasadniona.

W ocenie pozwanego, w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienia prawne, wyrażające się w pytaniach:

1. Czy wydanie orzeczenia na podstawie art. 45 § 2 k.p. możliwie jest jedynie w sytuacji zawnioskowania przez pracodawcę o zastosowanie tego przepisu, czy też Sąd może z własnej inicjatywy, bez wniosku strony

pozwanej, zasądzić odszkodowanie zamiast przywrócenia do pracy, gdy ustalą, iż przywrócenie do pracy pracownika jest niecelowe lub niemożliwe?

2. Czy odebranie stanowisk od stron co do możliwości skorzystania przez Sąd z uprawnienia nieprzywracania pracownika do pracy i zasądzenia na jego rzecz odszkodowania, zgodnie z art. 45 § 2 k.p. może nastąpić dopiero na etapie postępowania apelacyjnego?

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego

odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest jednak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Jeśli chodzi o wskazywaną przez skarżącego oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, to należy podkreślić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub

stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca w ogóle nie

ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia (nie wskazuje nawet przepisów, które w kwalifikowany sposób miałyby naruszyć Sąd drugiej instancji).

Z kolei przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Należy zauważyć, że zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie nie tylko dla ukierunkowania praktyki sądowej, ale też rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 2020 r., III PK 12/20, LEX nr 3095788; z dnia 22 października 2020 r., II UK 385/19, LEX nr 3096724; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, LEX nr 1230170; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 28 sierpnia 2020 r., II CSK 212/20, LEX nr 3057904). Inaczej rzecz ujmując, rozstrzygnięcie istotnego zagadnienia prawnego musi mieć wpływ na wynik sprawy, rzutować na jej rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2020 r., V CSK 618/19, LEX nr 3051789). Zatem istotnym zagadnieniem prawnym jest problem, którego rozwiązanie jest konieczne do wydania orzeczenia w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2019 r., II CSK 60/19, LEX nr 2745538). Zatem przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz

podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467).

Należy też podkreślić, że nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jak analogicznie nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 2020 r., II PK 36/19, LEX nr 3034647; z dnia 12 maja 2020 r., I UK 128/19, LEX nr 3026475; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Jeśli chodzi o pytanie nr 1, to przedstawiana wątpliwość wyjaśniona została już w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z art. 45 § 2 k.p., sąd pracy może nie uwzględnić żądania pracownika uznania wypowiedzenia za bezskuteczne lub przywrócenia do pracy, jeżeli ustali, że uwzględnienie takiego żądania jest niemożliwe lub niecelowe; w takim przypadku sąd pracy orzeka o odszkodowaniu. W judykaturze utrwalony jest pogląd, że o możliwości zastosowania tego przepisu każdorazowo powinny być uprzedzone strony (zwłaszcza pracownik) po to, by mogły przedstawić swoje stanowisko co do niemożliwości lub niecelowości uwzględnienia żądania przywrócenia do pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 6/10, LEX nr 619630; z dnia 23 listopada 2016 r., II PK 222/15, LEX nr 2183480; z dnia 24 października 2017 r., II PK 300/16, LEX nr 2426552). Jak wyjaśnił też wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2018 r., I PK 179/17 (LEX nr 2586265), pogląd ten wypowiedany był w sytuacji, gdy do wybrania za pracownika roszczenia o odszkodowanie w miejsce żadanego przywrócenia do pracy doszło dopiero w wyroku sądu drugiej instancji (zmieniono przywracający pracownika do pracy wyrok sądu pierwszej instancji i zasądzono

odszkodowanie). Oznacza to, że zarzut kasacyjny naruszenia art. 45 § 2 k.p. wsparty wywodem, że sąd zastosował ten przepis bez uzyskania stanowiska strony co do niecelowości przywrócenia pracownika do pracy, bez wymaganej aktywności w tym zakresie strony pozwanej (pracodawcy) i bez uprzedzenia o możliwości zastosowania tego przepisu, samodzielnie poszukując argumentów przemawiających za niecelowością dalszego zatrudniania pracownika, nie jest uzasadniony, gdy rozpatrywana jest apelacja powoda oparta na nieuprawnionym zastosowaniu art. 45 § 2 k.p. przez sąd pierwszej instancji. W takiej sytuacji bowiem strony znają stanowisko sądu pierwszej instancji a powód (pracownik) ma możliwość odniesienia się do tej kwestii w apelacji i postępowaniu drugoinstancyjnym (zob. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2020 r., II PK 1/19, LEX nr 3277301 oraz z dnia 2 marca 2022 r., III PSKP 61/21, LEX nr 3405869).

Z przedstawionych orzeczeń *per se* wynika, że wydanie orzeczenia na podstawie art. 45 § 2 k.p. jest możliwie nie tylko w sytuacji, gdy wnioskuje o to pracodawca. Oczywiście jest bowiem, że gdy pracodawca taki wniosek formułuje, to pracownik jest uprzedzony o możliwości zastosowania przez sąd art. 45 § 2 k.p.

Przedstawione przez skarżącego pytanie nr 2 (czy z uprawnienia nieprzywracania pracownika do pracy i zasądzenia na jego rzecz odszkodowania, zgodnie z art. 45 § 2 k.p. może nastąpić dopiero na etapie postępowania apelacyjnego) nie ma związku z rozstrzygnięciem sprawy, gdyż w niniejszej sprawie to nie Sąd drugiej instancji skorzystał z uprawnienia z art. 45 § 2 k.p. Uczynił to Sąd pierwszej instancji, a w wyniku apelacji powódki Sąd drugiej instancji przywrócił ją do pracy.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w sprawie nie występują powołane przez skarżącego przesłanki przedsądu, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[aʔ]